

Тернопільська обласна рада

Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації

**Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
М.Б. Боднар
« 30 » серпня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФОЛЬКЛОР

з галузі 01 Освіта

за спеціальністю 014 Середня освіта

(Українська мова і література)

рівень вищої освіти «бакалавр»

Кременець – 2016

Робоча програма «**Фольклор**» для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література). Кременець, 2016. 31с.

Розробник: Комінярська І.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін (протокол № 1 від 29 серпня 2016 року)

Завідувач кафедри

О.В. Васишин

1. Вступ

Опис (анотація): дисципліна передбачає вивчення студентами фольклору відповідно до освітньо-професійної програми **Середня освіта (Українська мова і література)** та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого 2011 року та з метою наскрізного упровадження механізму реалізації компетентнісного підходу в навчанні української літератури.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 90 год (3)	Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка	Нормативна навчальна дисципліна
	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		5-й
		Семестр – 1
Загальна кількість годин – 90 год		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 2,2	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції
		18 год.
		Семінарські
		16 год..
		Самостійна робота
	56 год.	
	Вид контролю: екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 37,7 % / 62,3%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу – ознайомлення студентів з феноменом усної народної творчості, специфікою фольклору, його жанровою системою, історією і поетикою окремих жанрів, особливостями усної народної творчості кожного історичного періоду, взаємодією фольклору і літератури.

Поставлена мета зумовлює наступні **завдання**:

- Сформувати у студентів систему знань про українську усну народну творчість, її специфіку, закономірності розвитку, спосіб побутування фольклору.
- Ознайомити студентів з жанровою системою українського фольклору, історією і поетикою провідних жанрів.
- Дати студентам уявлення про фольклористику як науку, її методи, завдання, проблематику, ознайомити їх із найвідомішими фольклористичними працями про усну народну творчість взагалі і про окремі жанри зокрема.
- Виробити у студентів вміння аналізу наукової літератури з проблем фольклористики, навички аналізу фольклорного твору.
- Ознайомити студентів з методикою збирання фольклорних творів.

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН, ЗАСВОЄННЯ ЯКИХ СТУДЕНТАМИ НЕОБХІДНО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

- Українознавство (народні вірування, звичаї, обряди, народний календар, слов'янська міфологія).
- Історія України (походження українського народу, первісний лад на території України, національно-визвольні війни проти турків і татар, проти польської шляхти, Гайдамаччина, історія українського козацтва, історія українських січових стрільців).
- Вступ до літературознавства (роди, види і жанри літератури, специфіка літератури як виду мистецтва, зображально-виражальні засоби), основи віршування).
- Історія давньої української літератури (вертепна драма, легенди, перекази, паремії та інші жанри фольклору в пам'ятках давньої літератури).

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Студенти повинні **знати**:

- значення терміна «фольклор», його обсяг у різних наукових традиціях, співвідношення з синонімічними термінами (усна народна творчість, усна народна поетична творчість, словесність тощо);
- специфічні риси фольклору в порівнянні з художньою літературою,
- основні теорії походження фольклору;
- періодизацію історії українського фольклору;
- предмет і завдання фольклористики, її зв'язок з іншими науками, провідні методи;
- основні етапи розвитку української фольклористики, наукові школи української і світової фольклористики, актуальні проблеми фольклористики на сучасному етапі;
- значення наступних понять: фольклорний жанр, фольклорний цикл, синкретичність, міф, міфологія, міфологема, анімізм, антропоморфізм, магія, тотемізм, фетишизм, культ, демонологія, двовір'я, вірування, автентичний

фольклор, міський фольклор, дитячий фольклор, псевдофольклор, постфольклор, обряд (ритуал), звичай, обрядовість, свято, обрядовий фольклор, мандрівний сюжет, кумулятивність, формальність, фольклоризм, фольклоризація та ін.;

- складники фольклорного жанру, основні принципи класифікації фольклорних жанрів, жанрову систему українського фольклору;

- визначення, історію назви-терміна, жанрові ознаки, риси поетики, історію, класифікації, спосіб побутування, форму виконання, історію збирання, видання і дослідження, зв'язок з художньою літературою фольклорних жанрів, що вивчаються за даною програмою.

Студенти повинні **вміти**:

- самостійно опрацьовувати наукові першоджерела, збірники фольклорних текстів,

- періодичні видання з фольклористики, словники, довідники, енциклопедії;

- працювати з бібліотечним каталогом, бібліографічними покажчиками, пошуковими системами Інтернету з метою отримання інформації з дисципліни, укладати і правильно оформляти бібліографію з певного розділу фольклористики;

- виконувати фольклорні твори різних жанрів (зважаючи на наявність вокальних, драматичних і хореографічних здібностей);

- аналізувати фольклорний твір, характеризувати його ідейно-тематичні особливості, визначати його приналежність до певного жанру;

- порівнювати варіанти одного й того ж фольклорного твору; фольклорний і літературний твори, що мають типологічні зв'язки (сюжет, мотив, образи тощо); фольклорні жанри в усній народній творчості різних народів;

- записувати фольклорні твори, складати їх паспорти;

- аналізувати і порівнювати провідні концепції, підходи до різних

- фольклористичних питань, визначаючи і аргументуючи власну позицію щодо тієї чи іншої проблеми;

- доводити власні думки в ході дискусії, підтверджувати їх переконливими прикладами;

- самостійно узагальнювати і систематизувати знання з певного розділу дисципліни,

укладаючи схеми, таблиці, опорні конспекти, розробляючи презентації в електронному вигляді.

Інтегральна компетентність:

Здатність самостійно розв'язувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методик фольклору і характеризується комплексністю й визначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в закладах освіти середньої школи.

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для

уроку української літератури.

- Спроможність спілкуватися рідною мовою як усно, так письмово.
- Знання предметної галузі та розуміння професії.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здібність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Спроможність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією.
- Уміння працювати в команді.
- Здібність планувати та управляти часом на уроці української літератури.
- Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.

Фахові компетентності спеціальності

- Володіти спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.
- Бути обізнаними з івнутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови.
- Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої літературознавчої та фольклорної науки.
- Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії та методики фахових досліджень.
- Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгвістики, загальні та спеціальні методи філологічного дослідження.
- Здійснювати аналіз мовних та мовленнєвих об'єктів, різних типів лінгвістичних та літературознавчих текстів, зокрема й художніх творів, а також помилок на різних мовних рівнях.
- Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної, звукової та відеоінформації.

-
- Уміти вести дискусію з фольклору.

Програмні результати навчання:

- Опанувати сучасними науковими методами досліджень, базовим фаховим вокабуляром.
- Оперувати правовими та етичними нормами, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах; уміннями орієнтуватися в динамічних процесах, які відбуваються на ринку праці, виявляючи гнучкість набутих у процесі навчання комунікативних, лідерських умінь, а також навичок працювати в команді, самостійно й креативно приймати рішення, активно співпрацювати з працедавцями (soft skills).
- Знати основні положення нормативно-правових актів з безпеки життєдіяльності у своїй професійній діяльності.

- Вільно володіти фундаментальними знаннями з педагогіки, мовознавства та літературознавства (основними концепціями, працями гуманітарних наук, знати їх видатних представників).
- Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання.
- Набути умінь планування й організації навчальної діяльності учнів на заняттях, у позааудиторній роботі, коригування та прогнозування своєї навчально-виховної роботи; активізувати їх самостійну роботу й наукову творчість.
- Вміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію.
- Досконало володіти державною мовою.
- Набути вмінь працювати з комп'ютерною технікою та ефективно використовувати її для обробки матеріалів і результатів досліджень з української мови та літератури.
- Сформувати судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної педагогіки та лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови та літератури.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМ №1. ФОЛЬКЛОР І ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Тема 1. Фольклор – феномен культури

Походження терміна «фольклор», «широке» і «вузьке» розуміння терміна. Синкретичність, народність фольклору, його національна специфіка. Обсяг понять «фольклор України» і «український фольклор». Український фольклор як система регіональних традицій. Сільське середовище побутування фольклору. Фольклор автентичний і вторинний. Особливості побутування фольклору в міському середовищі. Специфіка фольклору (в порівнянні з художньою літературою): усність, колективність, анонімність, традиційність, варіативність, стереотипність, імпровізаційність. Фольклористика як наука, її предмет, завдання, методи, проблематика. Теорія фольклору та історія фольклору. Польова (збиральницька) і теоретична (інтерпретаційна) фольклористика. Фольклорний жанр, його визначення, ознаки. Класифікація фольклорних жанрів: провідні підходи. Система жанрів українського фольклору. Фольклорні жанри та їх класифікація. Поетика і художній метод фольклору. Мова фольклору.

Тема 2. Розвиток української фольклористики

Початковий етап української фольклористики. Відомості про український фольклор до XIX ст. Залишки фольклорних творів у писемних пам'ятках давньоруської літератури. Український фольклор у слов'янських літературних збірниках та граматиках.

Етап становлення української фольклористики як науки. Фольклористична діяльність українських романтиків. Перші збірники українських народних пісень. Фольклористична діяльність «Руської трійці» (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький). Наукові школи фольклористики XIX століття: міфологічна, міграційна, історична; основні теоретичні положення та їх застосування в наукових працях. Фольклористичні дослідження М. Костомарова, П. Куліша, М. Драгоманова, В. Антоновича, П. Чубинського, М. Сумцова, П. Житецького, О. Потебні, І. Франка, В. Гнатюка та ін. Публікації усної народної творчості в періодичних виданнях і фахових часописах. Організація фольклористичної діяльності Південно-Західним відділенням Російського географічного товариства, Науковим товариством ім. Т. Шевченка (Львів). Фольклористична діяльність М. Грушевського.

Українська фольклористика XX століття: етапи розвитку. Західноєвропейські наукові школи XX століття: («фінська» (географічно-історична), соціологічна, психоаналітична, структурна, ритуально-міфологічна (неоміфологічна), семіотична) і українська фольклористика. Збирання, видання, дослідження українського фольклору у XX ст. Проблеми розвитку радянської фольклористики, її школи. Роль Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Рильського в організації фольклористичної діяльності. Основні фольклористичні видання. Тенденції розвитку і проблеми сучасної української фольклористики.

Тема 3. Періодизація українського фольклору

Проблема періодизації історії українського фольклору. Теорії походження народної творчості: біологічна, утилітарна, естетична, трудова, ігрова тощо. Поняття про первісне синкретичне мистецтво, його зв'язок з ранніми формами фольклору. Антропоморфізм, анімізм, тотемізм, магія і розвиток фольклору. Утилітарна та естетична функція ранніх форм фольклору. Фольклор і міфологія. Міфологеми, відбиті в різних жанрах усної народної творчості (колядках, легендах і переказах, казках, замовляннях, весільному обряді тощо). Давні обряди, їх відбиття у фольклорі, словесний супровід. Замовляння, їх тематичні і жанрові різновиди (заклинання, заляття, клятви-присяги). Ворожіння, їх різновиди.

Фольклор Київської Русі, його провідні жанри. Відбиття в ньому «двовір'я». Вплив християнства на фольклор. Відбиття монголо-татарського нашествия у фольклорі. Український фольклор XIV-XVII століть, його жанрова система. Виникнення і розвиток героїчного епосу (народних дум та історичних пісень). Фольклор XVIII-XIX століть. Поява нових жанрів соціально-побутової лірики. Робітничий фольклор. Фольклор XX століття. Проблема новотворчості у фольклорі. Відображення трагічних сторінок української історії XX століття у фольклорі (національно-визвольні змагання, громадянська війна, колективізація, голодомори, друга світова війна тощо). «Псевдофольклор» радянської доби як проблема фольклористики. Сучасний стан українського фольклору. Поняття про «постфольклор».

ЗМ № 2. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА УСНА СЛОВЕСНІСТЬ

Тема 4. Драматизовані календарно-обрядові дійства. Вертеп.

Міфологія. Замовляння. Поняття про народну драму, її відмінності від професійного театру. Специфіка народної драми, її походження, поширення в різних регіонах України. Зв'язок народної драми й обрядовості. Форми народної драми: драматичні елементи в ліричних та епічних творах, народні ігри, інтермедії, обрядові драматичні дії («Коза», «Маланка» тощо), весілля, вертеп. Вертеп як народний ляльковий театр. Походження вертепу, його списки. Зв'язок вертепу з ляльковим театром інших народів. Будова вертепного короба. Форми виконання вертепу (ляльковий, «живий», мішаний, тіньовий вертеп). Апокрифічні мотиви вертепу. Своєрідність тлумачення біблійних подій. Народний вертеп і українська шкільна драма. Основні сюжетні схеми й персонажі вертепної драми. Принципи індивідуалізації й типізації персонажів. Гумор і сатира у вертепі. Своєрідність мови вертепу, відмінність мови релігійної й народної частин вертепної драми. Записування, видання і дослідження вертепу. Вертеп та українська художня література XIX-XX століть. Ознайомлення школярів із вертепною драмою. Міфи і легенди давніх українців.

Тема 5. Обрядова поезія : календарно-обрядова поезія та родинно-обрядові пісні

Поняття про обряд (ритуал), звичай, свято, обрядовість. Символічність і стереотипність обрядових дій. Сакральна, побутова, естетична функція обрядової поезії. Місце словесного та музичного фольклору в календарній обрядовості. Склад календарної лірики та її особливості. Походження української обрядової поезії календарного циклу, її зв'язок із замовляннями, трудовими піснями, іграми. Синкретизм календарно-обрядового фольклору. Зв'язок календарно-обрядових пісень із язичницькою міфологією. Магічні елементи в них. Проблема релігійності календарно-обрядових пісень. Основні теми й характер хліборобського календаря. Витіснення магічних сільськогосподарських мотивів любовно-шлюбними. Групи календарно-обрядової поезії за ступенем збереження. Види календарної лірики: колядки й щедрівки, веснянки, риндзівки, русальні пісні, петрівські пісні, купальські й жнивні пісні. Поетика календарно-обрядових пісень. Основні символічні образи (сонце, вода, земля, вогонь тощо). Проблема класифікації жанрів календарно-обрядової поезії (за часом виникнення, за мотивами, за складом виконавців, за адресатом тощо). Соціальні мотиви в календарно-обрядовій поезії. Українська календарно-обрядова поезія і художня література. Збирання, видання й дослідження календарно-обрядових пісень. Вивчення пісень цього жанру в середній школі.

Родинно-обрядова творчість Весільні пісні

Родинна обрядовість. Обряди, пов'язані з народженням дитини. Похоронні обряди. Визначення жанру голосіння, його зв'язок з обрядом. Відбиття в

голосіннях язичницьких уявлень про смерть людини. Імпровізаційність голосінь. Їх реалістичність, відбиття тяжких умов життя народу. Традиційні мотиви голосінь. Емоційність та експресивність голосінь. Глибокий ліризм. Види голосінь. Голосіння за живими людьми (рекрутські). Святочні голосіння. Композиція голосінь, їх метрична й ритмічна будова. Речитатив як форма виконання. Обряди, пов'язані з будівництвом дому і новосіллям. Родинно-обрядова творчість і художня література. Збирання, видання й дослідження жанрів родинно-обрядового фольклору, ознайомлення з ним школярів.

Українське весілля як народна драма. Походження весільного обряду, відбиття в ньому язичницької міфології, первісних форм шлюбу, пізніші християнські елементи. Структура весільної драми. Діалогічний принцип будови. Цикли передвесільних, власне весільних і післявесільних обрядів, їх магічне (попереджувальне, очищувальне й продуктивне) та обрядове наповнення. Весільні чини. Територіальні особливості українського весілля. Сучасний весільний обряд і його зв'язок із традиційним весіллям. Весільні пісні як жанр родинно-обрядової лірики. Ідейний зміст весільних пісень. Цикли весільних пісень. Образи молодої й молодого в них. Символіка весільних пісень. Особливості їх ритміки, стилістики. Природа комічного у весільних піснях. Збирання, видання й дослідження українського весільного обряду. Весілля в українській художній літературі. Пізнавальне й естетичне значення весільних пісень. Ознайомлення школярів із весільним обрядом.

Календарно-обрядові пісні у змісті навчального матеріалу з української літератури в 6 класі:

пісні літнього циклу: «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору»;

жниварські: «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!», «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька»;

пісні зимового циклу: «Ой хто, хто Миколая любить», «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пене господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка»;

веснянки: «Ой весна, весна – днем красна», «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця».

Тема 6. Епічні пісні: думи, історичні пісні, балади

Героїчний епос як явище світової культури, етапи його розвитку. Епос усний та книжний. Проблема віднесення билин до українського героїчного епосу. Визначення, поетика билин. Їх цикли. Походження українського героїчного епосу: народних дум та історичних пісень. Зв'язок народних дум з билинами, голосіннями. Історія записування, видання і дослідження народних дум. Проблема фальсифікатів. Походження терміна «дума». Визначення жанру думи.

Співвідношення епічного й ліричного первнів у думах, їх реалістичність, гіперболізм. Речитативний спосіб виконання дум, імпровізаційність тексту та мелодії. Традиційна тричастинна композиція думи. Поділ тексту думи на тиради (уступи, періоди). Функції ретардацій у думах. Форми оповіді (монолог, діалог, розповідь). Стилїстика народних дум (домінування епітетів, повторів, дієслівної рими, архаїчної лексики). Кобзарі, бандуристи, лірники як творці та виконавці дум. Кобзарське мистецтво на Україні: його національна та соціальна місія. Кобзарські братства та школи. Типи виконавців (носії, імпровізатори, творці). Найвідоміші українські кобзарі: О. Вересай, А. Шут, М. Кравченко та інші. Трагічна доля українського кобзарства у ХХ столітті. Кобзарство в сучасній Україні. Історико-хронологічні цикли дум. Відображення в думах старшого циклу боротьби українського народу проти турецько-татарських поневолювачів. Своєрідність дум-плачів. Думи про боротьбу з польськими поневолювачами. Хмельниччина в народних думах. Образи народних ватажків. Думи ХХ століття, відображення в них трагічних сторінок української історії. Соціально-побутові думи. Особливості їх змісту та ідейної спрямованості. Походження терміна «історична пісня». Жанрові риси історичної пісні в порівнянні з думою. Специфіка історизму пісень, їх ідейне спрямування, проблема конкретності та об'єктивності змісту. Образи народних ватажків, прийом гіперболізації. Цикли історичних пісень. Пісні про боротьбу з турецько-татарськими загарбниками. Пісні про боротьбу з польською шляхтою. Образ Богдана Хмельницького та народних ватажків в історичних піснях. Пісні про Коліївщину, Гайдамаччину. Пісні про стихійні народні повстання. Пісні про зруйнування Запорізької Січі. Історичні пісні ХХ століття. Поетика історичних пісень. Особливості жанру пісні-хроніки. Спільне й відмінне з жанром історичної пісні. Поетика пісень-хронік. Основні мотиви та образи. Використання народних дум та історичних пісень у художній літературі. Збирання, видання й дослідження українського героїчного епосу. Вивчення героїчного епосу в середній школі.

Визначення балади. Походження терміна «балада». Історичний розвиток балад, джерела сюжетики. Особливості тематики та ідейної спрямованості баладних пісень. Сполучення ліричного, епічного та драматичного первнів у баладах. Своєрідність трагічного в баладах. Баладний психологізм. Своєрідність моралізування в баладах. Композиційна й наративна структура балад. Особливості фантастики в баладах. Балада й міф, балада й ритуал. Мотив метаморфози в баладах. Символіка балад. Художні особливості балади. Автологічний стиль. Повтор як типовий прийом у баладах. Форми оповіді в баладах. Принципи класифікації баладних сюжетів. Тематичні групи балад. Балади про дошлюбні стосунки молоді (про кохання), про родинне життя, історичні та соціально-побутові балади. Сюжети фольклорних балад і художня література. Вивчення жанру балади в середній школі. Збирання, видання й дослідження українських народних балад.

Українські народні думи у змісті навчального матеріалу на уроках української літератури «Маруся Богуславка».

Українські народні балади у змісті навчального матеріалу на уроках української літератури «Ой летіла стріла», «Ой на горі вогонь горить».

Тема 7. Ліричні пісні: соціально-побутові пісні, родинно-побутові, пісні літературного походження, коломийки.

Жанрова система соціально-побутових пісень: козацькі, чумацькі, кріпацькі, наймитські, бурлацькі, заробітчанські, емігрантські, рекрутські, солдатські, жовнірські, ремісницькі й робітничі: провідні мотиви й образи. Відображення в них явищ суспільного життя, відтворення народних настроїв і поглядів. Відмінність історичних та соціально-побутових пісень. Ідейне спрямування соціально-побутової лірики. Жанрова еволюція соціально-побутових пісень, пісні ХХ століття (стрілецькі, повстанські): проблема їх віднесення до даного циклу. Тюремно-каторжанські, колгоспні, студентські, туристські, скаутські пісні. Збирання, видання й дослідження соціально-побутової лірики. Використання мотивів і образів соціально-побутових пісень у художній літературі. Вивчення цього жанру в середній школі.

Соціально-побутові пісні у змісті навчального матеріалу на уроках української літератури у 7 класі: «Ой на горі та жінці жнуть», «Стоїть явір над водою», «Гомін, гомін по діброві», «Ой у степу криниченька».

Коломийки «Дозвілля молоді», «Жартівливі коломийки».

Українські історичні пісні «Зажурилась Україна», «Та, ой, як крикнув же козак Сірко», «Ой Морозе, Морозенку», «Максим козак Залізник», «Чи не той то Хміль», «За Сибіром сонце сходить»

Родинно-побутові пісні . Народні пісні літературного походження. Романси. Танцювальні пісні. Коломийки

Поняття про народну лірику, її жанрові різновиди (цикли), відмінність від літературної лірики. Жанр пісні, його особливості. Поетика ліричної пісні. Узагальненість ліричного переживання. Особливості сюжету й композиції ліричної пісні: послідовність ліричних ситуацій, кожній із яких відповідає певна формульна тема. Репертуар композиційних прийомів: прийом повтору, прийом психологічного паралелізму, його структурні типи, прийоми «поступове звуження образу», «кількісне протиставлення», «виключення одиничного», діалогічна форма, монологічна форма. Основні тропи в ліричних піснях. Поняття «традиційної ліричної формули» як семантичної традиційної одиниці і структуротворчого елементу ліричної пісні. Особливості ритміки пісень. Основні розміри ліричної пісенності. Символіка ліричних пісень. Цикли родинно-побутової лірики. Відображення в них родинного життя. Коліскові пісні як жанр родинно-побутової лірики. їх утилітарне призначення, домінування ритмічного компоненту над смисловим. Мотиви й образи коліскових пісень, їх поетика. Специфіка художньої мови коліскових пісень. Фольклорні й літературні коліскові. Жанрова своєрідність пісень про кохання. Тематичні групи, мотиви та образи. Поетика пісень про кохання, сентиментальний пафос, романтизований пейзаж. Традиційна символіка пісень про кохання. Ліричний герой (героїня)

пісень про кохання. Народна мораль у піснях про кохання. Цикл пісень про родинне життя, провідні мотиви й образи. Драматизм пісень про родинне життя (жіноча недоля, сирітство, удівство тощо). Поетика пісень про родинне життя. Жанрові особливості жартівливих пісень, способи вираження комічного в них. Прийоми типізації в жартівливих піснях. Народна мораль у жартівливих піснях. Родинно-побутова лірика й художня література. Видання, збирання й дослідження українських родинно-побутових пісень. Ознайомлення школярів із жанрами родинно-побутової лірики.

Народні пісні літературного походження: проблема визначення. Чинники фольклоризації тексту літературного пісенного твору. Огляд найвідоміших українських пісень літературного походження. Романс, його жанрова своєрідність. Мотиви і образи пісень-романсів. «Жорстокий романс». Романс-баркарола, романси у ритмі вальсу, танго. Збирання, видання і дослідження народних пісень літературного походження і романсів. Ознайомлення школярів із цими жанрами.

Жанрова система танцювальних пісень. Визначення жанрів коломийок і частівок. Ареал поширення, походження, ритміка, особливості виконання, зв'язок із танцем. Багатство тематики коломийок. Тематичні групи коломийок, основні мотиви і образи. Реалістичність зображення життя в коломийках. Засоби типізації. Символіка коломийок. Психологічний малюнок коломийок і частівок. Специфіка художньої мови коломийок і частівок. Способи вираження комічного в коломийках і частівках. Танцювальні пісні й художня література. Збирання та дослідження танцювальних пісень українськими фольклористами. Вивчення жанрів коломийки й частівки в середній школі.

Родинно-побутові пісні у змісті навчального матеріалу з української літератури у 9 класі: «Місяць на небі, зіроньки сяють», «Цвіте терен, цвіте терен», «Сонце низенько...».

Тема 8. Народна проза: казки, легенди, перекази, народні оповідання, бувальщини, небилиці, анекдоти, байки і притчі, прислів'я, приказки, загадки, паремійні жанри

Жанрова система фольклорної прози (казкової і неказкової). Проблема визначення казки, її жанрової домінанти. Свідома настанова на вигадку в казці. Своєрідність казкового сюжету, пригодницький характер дії. Казкова «обрядовість» (зачини, кінців ки, сталі казкові формули), вставні елементи в казці: загадки, пісні тощо. Проблема класифікації казок. Показчики казкових сюжетів (А. Аарне, М. Андрєєва). Жанрова специфіка фантастичної (чарівної) казки, проблема її походження в тлумаченні різних шкіл фольклористики. Вплив міфології на сюжет чарівної казки, відмінності казки й міфу. Еволюція жанру чарівної казки. Структура сюжету чарівної казки в дослідженнях О. Веселовського, В. Проппа. Функції і типологія казкових персонажів. Казковий герой, його характерні риси. Чарівні помічники і чарівні предмети. Негативні персонажі (злотворці, кривдники).

Основні мотиви чарівних казок, особливості їх хронотопу, символіки. Магічні числа в казці. Національне та інтернаціональне в чарівних казках. Проблема їх порівняльного вивчення. Збирання, видання і дослідження українських чарівних казок. Вивчення жанру чарівної казки в середній школі. Анімалістичні казки, їх походження, зв'язок з тотемістичними міфами, мисливською магією. Своєрідність тваринного образу, алегоричності. Прийоми типізації та індивідуалізації персонажів. Композиція анімалістичних казок. Жанрова диференціація тваринних казок. Збирання, видання, дослідження українських казок про тварин. Кумулятивні казки, проблема їх походження, особливості побудови. Вивчення казок про тварин та кумулятивних казок у середній школі, їх виховний та пізнавальний потенціал. Жанрова специфіка побутових (новелістичних) казок, природа їх умовності. Традиційні образи позитивних і негативних персонажів. Алегоричні образи. Прийом протиставлення в казках і його функції. Соціальний зміст і сатира побутових казок. Особливості поетики побутових казок. Збирання, видання і дослідження українських побутових казок. Вивчення побутових казок у середній школі. Зв'язок народної і літературної казки. Казкові мотиви в художній літературі. Народні казки «Яйце-райце», «Про правду і кривду», «Мудра дівчина», «Ох», «Летючий корабель».

Легенди і перекази як жанри неказкової (історичної) фольклорної прози, відмінність від казки. Походження і розвиток термінів «легенда», «переказ». Жанрові ознаки легенд і переказів, відсутність абсолютної межі між ними. Походження легенд і переказів, їх зв'язок з міфологією, релігією та національною історією. Класифікації легенд і переказів. Мотиви і образи антропоморфічних, зооморфічних, тератоморфічних, етіологічних, демонологічних, космогонічних, антропогенічних, антропологічних, етногонічних, агіографічних, топонімічних, гідронімічних, топографічних, оноματοлогічних, геортологічних, есхатологічних легенд. Історико-хронологічні цикли переказів (періоди староруських часів та княжої доби, половецьких та турецько-татарських нападів, козаччини та національно-визвольної війни 1648-1654 рр., Руїни та національно-визвольних рухів 18 століття, новітньої доби), провідні мотиви й образи. Поетика історичної прози. Збирання, видання й дослідження українських легенд і переказів, їх вивчення на уроках української літератури, народознавства, історії України в середній школі. Легенди «Про зоряний Віз», «Берегиня», «Чому пес живе коло людини?», «Дажбог», «Неопалима купина», «Як виникли Карпати», «Чому в морі є перли і мушлі». Перекази «Прийом у запорожців». Легенди та перекази Тернопілля, їх тематичне розмаїття.

Народні оповідання, бувальщини, небилиці, анекдоти,

байки і притчі. Прислів'я, приказки, загадки. Паремійні жанри

Жанрова своєрідність народних оповідань. Спільне і відмінне з жанрами казки, легенди й переказу. Класифікація народних оповідань: історичні, суспільно-побутові, родинно-побутові. Поширені мотиви народних оповідань. Особливості

зображення історичних та особистісних подій у народних оповіданнях, проблема їх історизму. Жанрові ознаки бувальщин, їх мотиви, відмінності від народних оповідань. Поетика народних оповідань і бувальщин. їх відображення в художній літературі. Жанрова своєрідність небилиці, прийоми створення абсурдного світу. Анекдот: жанрові ознаки, побутування, тематичні групи. Способи вираження комічного в анекдотах. Художні особливості анекдотів. Народна мораль та ідейна спрямованість анекдотів. Визначення жанрів притчі і байки, спільне й відмінне між ними. Тематика українських байок і притч, особливості їх поетики. Сюжети анекдотів, байок і притч і художня література. Збирання, видання, дослідження жанрів народного оповідання, бувальщини, небилиці, анекдоту, притчі і байки в українській фольклористиці. Ознайомлення школярів із цими жанрами.

Місце паремій в українському фольклорі, їх традиційні ознаки: стислість, лаконічність, образність, ритмізованість, народність змісту, узагальнене значення, повчальність. Вживання паремій у живому мовленні. Жанрові різновиди паремій: прислів'я, приказки, загадки, народні побажання, народні порівняння, прикмети, тости, стягнені анекдоти, каламбури, прокльони, етикетні формули тощо. Походження та історичний розвиток паремій. Національне та інтернаціональне у прислів'ях та приказках. Класифікація прислів'їв і приказок, їх художні особливості, структура й ритміка. Сатира й гумор у прислів'ях і приказках. Походження загадок, їх зв'язок з первісними ритуалами (ініціація, весілля тощо). Функції загадок в архаїчних культурах. Визначення жанру загадки в порівнянні з прислів'ями і приказками. Розмаїття тематики загадок. Принципи побудови загадок, двочастинна структура. Поетика загадок, функції метафори. Звукова інструментовка загадок. Здатність включатися до інших фольклорних жанрів (балади, русальні пісні, казки). Використання паремій у художній літературі. Пізнавальне, розважальне, розвиваюче й естетичне значення паремій. Збирання, видання і дослідження українських паремій. Становлення і розвиток пареміології і пареміографії. Принципи укладання збірників паремій (алфавітний, тематичний, опорно-гасловий, історико-тематичний, комбінований). Найвідоміші українські збірники паремій. Вивчення паремійних жанрів у середній школі на уроках української літератури та мови.

Загадка як вид усної народної творчості у змісті навчального матеріалу на уроках літератури в 5 класі.

Тема 9. Дитячий фольклор. Колискові. Дитячі ігри

Проблема визначення дитячого фольклору, його обсягу. Два напрями успадкування фольклорної традиції (від дорослих до дітей і від дітей до дітей). Специфіка дитячого фольклору (пізнавальний і розважальний характер, зв'язок із грою, кумулятивність, звуконаслідування). Жанровий склад дитячого фольклору. Жанрові ознаки закличок, утішок, пестушок, забавлянок, звуконаслідувань, прозивалок (дражнілок), лічилок, мирилок, дитячих пісень, небилиць, скоромовок.

Проблема віднесення до дитячого фольклору казок, колискових пісень. Страшилки як жанр дитячого фольклору, його джерела і поетика. Виховне й розвиваюче значення дитячого фольклору. Збирання, видання й дослідження дитячого фольклору. Ознайомлення учнів із його творами в початковій і середній школі. Народні колискові пісні у змісті навчального матеріалу з української літератури в 6 класі «Ой ти, коте, коточок», «Ой ну люлі, дитя, спать».

ЗМ № 3. Український фольклор ХХ-ХХ ст.

Тема 10. Усна словесність на західноукраїнських землях. Сучасний міський фольклор. Постфольклор.

Емігрантські пісні. Стрілецькі пісні. Повстанський фольклор. Народна творчість підрадянської України. Радянський псевдофольклор. Український фольклор про голодомор. Сучасний міський фольклор. Постфольклор.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	семінар	самостійна робота		лекції	семінар	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Фольклор і фольклористика								
Тема 1. Фольклор – феномен культури	8	2	2	4				
Тема 2. Розвиток української фольклористики.	6	1	1	4				
Тема 3. Періодизація українського фольклору.	6	1	1	4				
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4	12				
Змістовий модуль 2. Українська народна усна словесність								

Тема 4. Драматизовані календарно-обрядові дійства. Вертеп.	9	1	2	6				
Тема 5. Обрядова поезія : календарно-обрядова поезія та родинно-обрядові пісні.	10	2	2	6				
Тема 6. Епічні пісні: думи, історичні пісні, балади.	10	2	2	6				
Тема 7. Ліричні пісні: соціально-побутові пісні, родинно-побутові, пісні літературного походження, коломийки.	10	2	2	6				
Тема 8. Народна проза: казки., легенди, перекази, народні оповідання, бувальщини, небилиці, анекдоти, байки і притчі, прислів'я, приказки, загадки, паремійні жанри.	14	2	2	10				
Тема 9. Дитячий фольклор. Колискові. Дитячі ігри.	9	1	2	6				
Разом за змістовим модулем 2	62	10	12	40				
Змістовий модуль 3. Український фольклор XX-XXI ст.								
Тема 10.. Усна словесність на західноукраїнських землях. Сучасний міський фольклор. Постфольклор.	8	2	2	4				
Разом за змістовим модулем 3	8	2	2	4				
ВСЬОГО	90	16	18	56				

**6.Теми практичних занять та критерії
оцінювання навчальних досягнень**

№ з/п	Назва теми	Кількіс ть годин
1	Змістовий модуль 1. Фольклор і фольклористика Тема 1. Фольклор – феномен культури	2
2	Тема 2. Розвиток української фольклористики.	1
3	Тема 3. Періодизація українського фольклору.	1
4	Змістовий модуль 2.Українська народна усна словесність Тема 4. Драматизовані календарно-обрядові дійства. Вертеп.	2
5	Тема 5. Обрядова поезія : календарно-обрядова поезія та родинно-обрядові пісні.	2
6	Тема 6. Епічні пісні: думи, історичні пісні, балади.	2
7	Тема 7. Ліричні пісні: соціально-побутові пісні, родинно-побутові, пісні.	2
8	Тема 8. Народна проза: казки., легенди, перекази, народні оповідання,бувальщини, небилиці, анекдоти, байки і притчі, прислів'я, приказки, загадки, паремійні жанри.	2
9	Тема 9. Дитячий фольклор. Колискові. Дитячі ігри.	2
10	Змістовий модуль 3. Український фольклор ХХ-ХХІ ст. Тема 10.. Усна словесність на західноукраїнських землях. Сучасний міський фольклор. Постфольклор.	2
	Разом	18

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на семінарських заняттях з навчальної дисципліни «**Фольклор**» здійснюється в межах від 0 до 8 балів за такими критеріями:

- безпомилкове володіння матеріалом;

- здатність до практичного застосування знань;
- ініціативність і творчість;
- активність, самостійність;
- здатність до встановлення міжпредметних зв'язків

К - сть	Вимога до усної відповіді	Вимога до письмового завдання
0	Студент не знає суті поставлених питань, допускає грубі помилки, потребує підказування.	Студент не розкриває суті поставлених питань, допускає грубі помилки, для виконання завдання користується одним джерелом інформації, не здатний до самостійного виконання завдання.
1	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань, потребує підказування.	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань, допускає грубі помилки, для виконання завдань користується одним джерелом інформації, не виявляє самостійності.
2	<p>Студент поверхово викладає суть навчального матеріалу, допускає багато помилок під час відповіді на поставлені питання.</p> <p>Викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити навіть після коректних запитань.</p> <p>Недостатньо володіє розумовими операціями.</p>	Студент поверхово розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації, припускає багато помилок.
3	<p>Студент поверхово викладає суть навчального матеріалу, допускає декілька помилок під час відповіді на поставлені питання.</p> <p>Викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити навіть після коректних запитань.</p> <p>Недостатньо володіє розумовими операціями.</p>	Студент поверхово розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації, припускає багато помилок.

4-5	Студент поверхово, але без помилок викладає суть навчального матеріалу. Відповідь на рівні загальних уявлень про предмет, має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації. Виявляє невисоку культуру викладу знань.	Студент безпомилково, але поверхнево розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації (3-4).
6	Студент грамотно (невпевнено з підказками) розкриває суть поставлених питань, добре володіє термінами дисципліни, але допускає несуттєві помилки.	Студент грамотно розкриває суть поставлених питань, обмежуючись констатацією готової інформації, допускає несуттєві помилки, виявляє недостатню самостійності для виконання завдання, де кількість джерел інформації для пошуку - не менше 5.
7-8	Використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки. Рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.	Студент грамотно розкриває суть поставлених питань, обмежуючись констатацією готової інформації, допускає несуттєві помилки, виявляє недостатню самостійності для виконання завдання, де кількість джерел інформації для пошуку - не менше 6.

7.Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. Фольклор і фольклористика Тема 1. Фольклор – феномен культури Письмове повідомлення про відомих фольклористів краю.	4
2	Тема 2. Розвиток української фольклористики. Аналіз шкільної програми з української літератури.	4
	Тема 3. Періодизація українського фольклору. Письмове повідомлення про відомих фольклористів краю.	4
3	Змістовий модуль 2.Українська народна усна словесність Тема 4. Драматизовані календарно-обрядові дійства. Вертеп. <i>1.Скласти схему «Структура весільної драми» (передвесільні, власне весільні і післявесільні обряди).</i> <i>2.Підготувати повідомлення «Українське весілля в художній літературі» (на матеріалі творів «Наталка Полтавка» І.</i>	6

	<i>Котляревського, «Маруся» і «Конотопська відьма» Г. Квітки-Основ'яненка, «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» П. Мирного).</i>	
4	Тема 5. Обрядова поезія : календарно-обрядова поезія та родинно-обрядові пісні. <i>Підготувати повідомлення на тему: «Відображення календарних обрядів в українській літературі» (за одним із творів «Ніч перед Різдом» М. Гоголя, «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського, «Морозенко» П. Мирного, «Щедрий вечір» М. Стельмаха).</i>	6
	Тема 6. Епічні пісні: думи, історичні пісні, балади. <i>1.Скласти порівняльну таблицю «Дума та історична пісня». Визначити спільні та відмінні риси цих жанрів. 2.Підготувати повідомлення «Мотиви і образи чумацьких пісень у творчості Тараса Шевченка (за поезіями «Ой не п'ються пива-меди», «У неділю не гуляла», «Неначе степом чумаки», поемою «Наймичка»).</i>	6
	Тема 7. Ліричні пісні: соціально-побутові пісні, родинно-побутові, пісні. <i>Скласти схему «Жанри народної лірики».</i>	6
	Тема 8. Народна проза: казки, легенди, перекази, народні оповідання,бувальщини, небилиці, анекдоти, байки і притчі, прислів'я, приказки, загадки, паремійні жанри. <i>1.Скласти узагальнюючу таблицю «Жанрові різновиди українських народних казок» за такими графами: походження, природа вимислу, персонажі, сюжет і композиція, стилеві особливості. На основі таблиці підготувати стислу порівняльну характеристику чарівних, анімалістичних і побутових казок. 2.Характеристика відмінностей між прислів'ями і приказками. Підібрати по 10 видів прислів'їв та приказок, пояснити та порівняти їх із підручника українська література для 5 класу.</i>	6
	Тема 9. Дитячий фольклор. Колискові. Дитячі ігри. <i>Охарактеризуйте літературні колискові («Колискова» Лесі Українки, «Лебеді материнства» В. Симоненка, «Над колисковою» О. Олесья, «Колискова» Б.-І. Антонича). Складіть ментальну карту.</i>	6
	Змістовий модуль 3. Український фольклор ХХ-ХХІ ст. Тема 10. Усна словесність на західноукраїнських землях.	

	Сучасний міський фольклор. Постфольклор. Запис творів українського постфольклору.	4
	Разом	56

8.Індивідуальне навчально-дослідне завдання та критерії їх оцінювання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) обов'язково виконується студентами під час вивчення дисципліни «Фольклор». Мета його виконання — розвиток умінь працювати з науковими джерелами, фольклорними текстами, формування навичок дослідницької роботи, систематизація і узагальнення знань про певні фольклорні жанри. Студентам пропонується скласти самостійно реферат «Розгорнута характеристика фольклорного жанру» за таким орієнтовним планом:

ПЛАН ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Місце жанру в українському фольклорі.
2. Походження терміна на позначення жанру.
3. Походження жанру, його історичний розвиток.
4. Ознаки жанру. Форма виконання.
5. Класифікація творів даного жанру.
6. Провідні теми, мотиви, образи.
7. Художні особливості (мова, стиль, символіка, художні засоби, сюжет, композиція тощо).
8. Побутування жанру (регіональні особливості, ареал поширення).
9. Зв'язок даного жанру з художньою літературою.
10. Збирання і дослідження творів даного жанру українською фольклористикою.
11. Тест для перевірки знання жанру (10 питань, 4 варіанти відповідей до кожного (А-Г), з них лише одна правильна).
12. Список використаної літератури, оформлений згідно з бібліографічними вимогами.

Примітка. Обов'язково текст фольклорного твору вкласти в додаток. Використати не менше 3-5 фольклорних текстів.

Для складання характеристики студентам пропонуються на вибір жанри:

1. Казки про тварин.
2. Чарівні казки.
3. Соціально-побутові казки.
4. Замовляння.
5. Легенди.
6. Перекази.
7. Народні оповідання і бувальщини.
8. Народні анекдоти.

9. Байки та притчі.
10. Думи.
11. Історичні пісні.
12. Балади.
13. Голосіння.
14. Колискові пісні.
15. Пісні про кохання.
16. Пісні про родинне життя.
17. Жартівливі пісні.
18. Коломийки.
19. Частівки.
20. Козацькі пісні.
21. Чумацькі пісні.
22. Рекрутські і солдатські пісні.
23. Кріпацькі, бурлацькі, наймитські пісні.
24. Стрілецькі і повстанські пісні.
25. Колядки і щедрівки.
26. Веснянки.
27. Русальні пісні.
28. Купальські пісні.
29. Жнивні пісні.
30. Весільні пісні.
31. Дитячі пісні.
32. Утішки, пестушки, забавлянки. Лічилки, дражнилки. Дитячі заклички і примовки.
33. Вертепна драма.
34. Обряди «Коза» і «Маланка».
35. Прислів'я і приказки. Загадки.

Вимоги до оформлення ІНДЗ:

аркуші формату А 4, обсяг 7-10 аркушів, друкований текст, шрифт: Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, всі поля 2 см, абзацний відступ 1,27, пункти плану виділені жирним шрифтом, сторінки пронумеровані (включно з першою).

Зразок оформлення титульного аркушу:

**Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка**

**Індивідуальне науково-дослідне завдання
з курсу «Фольклор»**

РОЗГОРНУТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖАНРУ КОЛЯДОК І ЩЕДРІВОК

студентки групи

Кременець 2016

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання:

К-сть балів	Вимога до індивідуального науково-дослідного завдання
1	Студент поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується одним джерелом інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
2	Студент поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується одним джерелом інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
3	Студент поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується одним джерелом інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
4	Студент поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується одним-двома джерелами інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
5	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується трьома джерелами інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
6	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується трьома джерелами інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
7	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату; для виконання завдань користується трьома джерелами інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату; не формулює конкретних висновків; не виявляє самостійності.

8	<p>Студент безпомилково, але поверхнево розкриває суть питання плану реферату; обмежується недостатньою кількістю джерел інформації (4-5 джерела); недостатньо ґрунтовно тлумачить основні погляди та позиції щодо розглянутої проблеми в рефераті; не виявляє повної самостійності думки; припускає багато помилок у формулювання джерел та інформації з обраної теми реферату.</p>
9	<p>Студент безпомилково, але дещо поверхнево розкриває суть питання плану реферату; обмежується недостатньою кількістю джерел інформації (6-7 джерела); недостатньо ґрунтовно тлумачить основні погляди та позиції щодо розглянутої проблеми в рефераті; не виявляє повної самостійності думки; припускає багато помилок у формулювання джерел та інформації з обраної теми реферату.</p>
10	<p>Студент безпомилково, але поверхнево розкриває суть питання плану реферату; обмежується недостатньою кількістю джерел інформації (8-9 джерела); недостатньо ґрунтовно тлумачить основні погляди та позиції щодо розглянутої проблеми в рефераті; не виявляє повної самостійності думки; припускає кілька помилок у формулювання джерел та інформації з обраної теми реферату.</p>
11	<p>Студент не досить глибоко розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези; виявляє абсолютну самостійність; представлено достатню кількість джерел інформації для пошуку – не менше 9-10; усно викладений матеріал відповідає темі та змісту реферату; не зовсім ґрунтовно розкриває глибину, повноту, логіку та термінологічну чіткість матеріалу; виявляє власне бачення проблеми, самостійний та творчий характер дослідницької роботи.</p>
12	<p>Студент частково розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези; виявляє абсолютну самостійність; представлено достатню кількість джерел інформації для пошуку – не менше 11-12; усно викладений матеріал відповідає темі та змісту реферату; ґрунтовно розкриває глибину, повноту, логіку та термінологічну чіткість матеріалу; виявляє власне бачення проблеми, самостійний та творчий характер дослідницької роботи; згідно вимог правильно оформлений реферат, список використаних джерел та презентація результатів реферативного дослідження.</p>
13	<p>Студент глибоко розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези; виявляє абсолютну самостійність; представлено достатню кількість джерел інформації для пошуку – не менше 13-14; усно викладений матеріал відповідає темі та змісту реферату; ґрунтовно розкриває глибину, повноту, логіку та термінологічну чіткість матеріалу; виявляє власне бачення проблеми, самостійний та творчий характер дослідницької роботи; згідно вимог правильно оформлений реферат, список використаних джерел та презентація результатів реферативного дослідження.</p>

14	Студент глибоко розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези; виявляє абсолютну самостійність; представлено достатню кількість джерел інформації для пошуку – не менше 15-16; усно викладений матеріал відповідає темі та змісту реферату; ґрунтовно розкриває глибину, повноту, логіку та термінологічну чіткість матеріалу; виявляє власне бачення проблеми, самостійний та творчий характер дослідницької роботи; згідно вимог правильно оформлений реферат, список використаних джерел та презентація результатів реферативного дослідження.
-----------	---

9. Методи навчання

Лекції з використанням мультимедійних презентацій, робота в групах, бесіда, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький методи.

10. Методи контролю

- усний контроль: індивідуальне опитування, залік, програмовий контроль, усний самоконтроль;
- письмовий контроль: контрольні роботи, письмовий залік, тестовий контроль, письмовий самоконтроль, завдання аналітичного та творчого характеру (есе);
- тестовий контроль.

11. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота							С	ПТ, ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №1, 2, 3, 4							8		
С1	С2	С3	С4	С5	С6	С7	8	22+14	100
8	8	8	8	8	8	8			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	

60-68	E		
35-59	FX	незадовільно можливістю повторного складання	3 не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	3 не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–100): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими

операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання ув практичних ситуаціях.

Оцінка F «2» (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка FX «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях.

12. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій, презентації-лекції.
2. Плани практичних занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.

13. Рекомендована література

Нормативна

Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (5-9 кл.) Українська література. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/na-sajt-ukrayinska-literatura-5-9-z-chervonimdoc-2.pdf>

Електронні підручники. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pidruchniki/elektronni-pidruchniki>

Основна

1. *Гнатюк В. М.* Вибрані статті про народну творчість. К.: Наукова думка, 1966. 246 с.

2. *Грушевський М.* Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. Т. 1. К.: Либідь, 1993. 392 с.

3. *Дей О. І.* Сторінки з історії української фольклористики. К.: Наукова думка, 1975. 271 с.

4. *Дмитренко М.* Українська фольклористика: історія, теорія, практика. К.: Редакція часопису «Народознавство», 2001. 576 с.

5. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки / Упоряд. Н. С. Шумада. К.: Веселка, 1989. 606 с.

6. *Іваницький А.* Українська народна музична творчість. К.: Музична Україна, 1990. С.17-32.

7. Калинова сопілка: Антологія української народної творчості / Упор. Н. Шумада. К.: Веселка, 1989. 606 с.

8. *Колесса Ф.* Фольклористичні праці. К.: Наукова думка, 1970. 415 с.

9. *Колесса Ф.* Українська народна словесність. Едмонтон, 1983. С. 1-154.

10. *Лановик М., Лановик З.* Українська усна народна творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2001. 591 с.

11. Мифология: Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. Е. М. Мелетинский. М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. 736 с.

12. *Поліщук Ф. М.* Український фольклор. Давня українська література: Практичні заняття. К.: Вища школа, 1989. С. 26-32.

13. *Руснак І.Є.* Український фольклор : навч. посіб. К. : ВЦ Академія, 2010. 304 с.

14. *Семенов О. М.* Український фольклор: Навчальний посібник. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 256 с.

15. Українська народна поетична творчість / За ред. М. Рильського. К.: Радянська школа, 1965. 231 с.

16. Українська народно-поетична творчість / Грицай М. С, Бойко В. Г., Дунаєвська Л. Ф. К.: Вища школа, 1983. 357 с.

17. Українське народознавство: Навч. посібник / За ред. С. П. Павлюка. К.: Знання, 2006. 568 с.

18. Український фольклор: Критичні матеріали / С. К. Бисикало, Ф. М. Борщевський. К.: Вища школа, 1978. С. 180-184.

19. *Філоненко С.О.* Усна народна творчість: навч. посіб.. К.: Центр учбової

літератури, 2008. 416 с.

20. *Франко І.* Вибрані статті про народну творчість. К.: Видавництво АН УРСР, 1955. 289 с.

Допоміжна

1. *Азбелев С. Н.* О подразделениях сказочной прозе // Русское народное поэтическое творчество: Хрестоматия / Сост. Ю. Г. Круглов. М.: Высшая школа, 1986. С. 90-95.

2. *Аліксійчук О. С.* Дитячий фольклор Поділля (Антологія народної творчості): навч. посібник. Кам'янець-Подільський, 2005. 76 с.

3. *Андреев Н. П.* Фольклор и его история // Русское народное поэтическое творчество: Хрестоматия по фольклористике / Сост. Ю. Г. Круглов. М.: Высшая школа, 1986. С. 64-77.

4. *Аникин В. П.* Волшебная сказка «Царевна-лягушка» // Русское народное поэтическое творчество: Хрестоматия / Сост. Ю. Г. Круглов. М.: Высшая школа, 1986. С. 250-261.

5. *Аникин В. П., Круглов Ю. Г.* Русское народное поэтическое творчество. Л.: Просвещение, 1983. 416 с.

6. *Аникин В. П.* Русская народная сказка. Пособие для учителей. М.: Госиздат, 1959. 256 с.

7. *Бабишкін С. Д.* Дитячий фольклор в історико-педагогічному аспекті // Народна творчість та етнографія. 1990. № 1. С. 58-64.

8. *Баканурський А.* Українська різдвяна гра «Коза» // Народна творчість та етнографія. 1991. № 6. С. 59-65.

9. Балади. Кохання і дошлюбні стосунки / Упор. О. І. Дей, А. Ю. Ясенчук. К.: Наукова думка, 1987. 472 с.

10. Балади. Родинно-побутові стосунки / Упор. О. І. Дей та інші. К.: Наукова думка, 1988. 528 с.

11. Балади / Упор. О. Дей, А. Ясенчук. К.: Дніпро, 1987. 319 с.

12. *Балушок В.* Елементи давньослов'янських ініціатив в українському весіллі // Народна творчість та етнографія. 1994. № 1. С. 31-35.

13. *Березовський І.* Українські народні казки про тварин // Казки про тварин. К.: Наукова думка, 1979. С. 9-44.

14. *Берковець В.* Мовні особливості українських народних замовлянь // Українська мова та література (газета). 1998. № 18. С. 10.

15. *Бойко В. Г.* Дитячий фольклор // Український дитячий фольклор. К.: Вид-во АН УРСР, 1962. С. 3-16.

19. *Бріцина О., Головаха І.* Усно-формульна теорія та вивчення українських народних дум // Народна творчість та етнографія. 1997. №2-3. С. 54-61.

20. *Бріцина О. Ю.* Традиційні персонажі соціально-побутової казки // Народна творчість та етнографія. 1983. № 1. С. 29-36.

21. *Бріцина О. Ю.* Українська народна соціально-побутова казка (специфіка та функціонування). К.: Наукова думка, 1989. 150 с.

22. *Булашев Г. О.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та

віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. К.: Довіра, 1993. 414 с.

23. *Василик С.* Стрілецькі пісні на слова поетів «Молодої музи» // Народна творчість та етнографія. 2002. № 3. С. 89-95.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.geocities.com/>
2. <http://www.pisnia.iatp.org.ua/koh.htm>
3. <http://www.kremenets.com.ua/ukrain/legends/legends.htm>
4. <http://slovoto.org/tryanov/ballads/>
5. <http://lzbornik.narod.ru/hrushukr/hrush419.htm>
6. <http://www.droop.by.ru/zarub/num1.htm>
7. <http://www.ko.if.ua/cultpub/savchuk.htm>